

**COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS**

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЪРВО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО АСЕНОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба n° 42026/98)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

15 юли 2005 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

15/10/2005 г.

Тава решение става окончателно при условията, определени в член 44 алинея 2 от Конвенцията. То може да бъде предмет на редакторска преработка.

По делото Асенов срещу България,

Европейският съд по правата на човека (първо отделение), на заседание в състав :

Г-н К.Л. РОЗАКИС (C.L. ROZAKIS), *Председател*,
Г-н Л. ЛУКЕД (L. LOUCAIDES),
Г-жа Ф. ТЮЛКЕНС (F. TULKENS),
Г-н П. ЛОРЕНЦЕН (P. LORENZEN),
Г-жа Н. ВАЙЦ (N. VALÍĆ),
Г-жа С. БОТУШАРОВА (S. BOTOUSCHAROVA),
Г-н К. ХАДЖИЕВ (K. HALYEV), *съдии*,
и г-н С. Нийлсен (S. NIELSEN), *секретар на отделението*,

След съвещание в закрито заседание на 23 юни 2005 г.,

Постановява следното решение, прието на горепосочената дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е заведено по жалба (n° 42026/98), отправена срещу Република България, с която гражданин на тази държава, г-н Трайчо Асенов, (« жалбоподателят ») е подал в Европейската комисия по правата на човека (« Комисията ») на 17 юни 1998 г., на основание на предишния член 25 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (« Конвенцията »).

2. Жалбоподателят, на когото е предоставена правна помощ, е представляван от г-н В. Василев, адвокат в София. Българското правителство, (« Правителството ») е представлявано от неговия съагент, г-жа Пачева, от Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателят претендира за многобройни нарушения на член 5 на Конвенцията по отношение на задържането му под стража, както и за неспазване на « разумния срок », постановен в член 6 алинея 1 относно продължителността на наказателните процедури, водени срещу него.

4. Жалбата е предадена на Съда на 1^{ви} ноември 1998 г., дата на влизане в сила на Протокол №11 към Конвенцията (член 5 алинея 2 от Протокол № 11).

5. Жалбата е разпределена на първо отделение на Съда (член 52 алинея 1 от Правилника на Съда).

6. С решение от 6 април 2004 г., Съдът е обявил жалбата за частично допустима.

7. На 1^{ви} ноември 2004 г., Съдът променя състава на своите отделения (член 25 алинея 1 от Правилника на Съда). Настоящото дело е разпределено на преобразуваното Първо отделение.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

8. Жалбоподателят е роден през 1970 г. и живее в София.

A. Предварително разследване и задържане под стража на жалбоподателя

9. На 22 декември 1994 г., жалбоподателят е арестуван за кражба с взлом, извършена в съучастие, на инструменти и машини, принадлежащи на общинско водоразпределително предприятие. Той е задържан под стража по решение на дознател, което е потвърдено през същия ден от прокурор от Софийска районна прокуратура. Жалбоподателят вече е бил осъждан два пъти за извършени кражби.

10. постановление от 26 януари 1995 г., районният прокурор установява, че делото представлява известна сложност, и следователно не трябва да бъде провеждано полицейско разследване (дознание), предназначено за по-простите случаи, а да бъде разгледано в рамките на следствие (предварително производство).

11. През ноември 1995 г., следователят, натоварен с предварителното производство, прави предложение до прокурора за спиране на производството поради това, че не е възможно да бъде намерен единият от съизвършителите. С постановление от 15 ноември 1995 г., районният прокурор установява, че никакво следствено действие не е било извършено за девет месеца, и изземва делото от този следовател, за да го възложи на друг; той нарежда извършването на допълнителни следствени действия. Той потвърждава мярката за задържане на жалбоподателя.

12. На 4 декември 1995 г., следователят изменя обвиненията срещу жалбоподателя и наново го привлича като обвиняем. Стойността на откраднатите предмети е определена на 61 028 български лева (BGL), или тогавашната равностойност на 900 американски долара (USD).

13. Следователят предава делото на прокурора с предложение за предаване на съд. На 27 декември 1995 г. прокурорът решава, че разследването не е пълно и нарежда на следователя да извърши разпит на нови свидетели и оценка на откраднатите предмети, както и да

представи документи за самоличността и съдебното минало на обвиняемите. Задържането на жалбоподателя е потвърдено.

14. На неопределена дата, жалбоподателят подава молба за освобождаване до районния прокурор. Тя е отхвърлена на 1^{ви} февруари 1996 г. с мотива, че мярката за задържане под стража е задължителна съгласно член 152 алинея 3 от Наказателно-процесуалния кодекс, вземайки предвид, че срещу заинтересования се води друго наказателно производство за кражба.

15. На 22 април 1996 г., следователят извършва ново привличане на жалбоподателя като обвиняем, като определя стойността на откраднатите предмети на 83 956 BGL. Делото е предадено на прокурора. На 16 май 1996 г., прокурорът връща делото за доразследване, установявайки, че действията, които той е наредил, не са били извършени, и посочва, че престъплението е трябвало да бъде преквалифицирано като кражба в особено големи размери, предвид стойността на предметите. Той потвърждава мярката за задържане под стража на жалбоподателя.

16. На 30 май 1996 г., следователят изменя съставите на обвинението съгласно насоките на прокурора. След като делото му е предадено отново, прокурорът го връща още веднъж на следствието на 2 юли 1996 г., тъй като следователят не е извършил всички дадени указания, и потвърждава мярката за задържане.

17. След нова молба за освобождаване от страна на жалбоподателя, прокурорът заявява, в постановление от 9 юли 1996 г., че не е възможно да се измени мярката за задържане поради наличието друго наказателно производство срещу заинтересования.

18. Предварителното разследване е приключено на 11 септември 1996 г. и прокурорът постановява внасянето му в съда.

19. На 7 октомври 1996 г., съдията докладчик, натоварен с делото, решава да го върне на следствието поради някои нередности, най-вече отсъствието на документи, свидетелстващи за самоличността на обвиняемите и неточности относно стойността на откраднатите предмети.

20. На 22 октомври 1996 г., прокурорът предава делото на следователя, като му нарежда да запълни въпросните пропуски.

21. Следователят отново извършва привличането като обвиняем, като променя стойността на откраднатите предмети, после предава делото на прокурора. На 17 април 1997 г., прокурорът връща делото на следователя, считайки, че неговите указания не са изцяло изпълнени.

22. На 3 юли 1997 г., оценката на стойността на предметите отново е променена от следователя. Предварителното разследване е приключено и делото е предадено на прокурора.

23. На 3 септември 1997 г., в приложение на новите разпоредби на Наказателно-процесуалния кодекс, предвиждащи съдебно обжалване на задържането под стража, жалбоподателят подава жалба в Софийски районен съд с помощта на адвокат.

24. На 19 септември 1997 г., съдът установява, че сроковете, предвидени за задържането под стража, са изтекли, и постановява освобождаване на жалбоподателя при условие за внасяне на парична гаранция. Съдът определя размера на тази гаранция на 100 000 BGL (тогавашната равностойност на 56 USD), минимален размер, предвид личното и семейно положение на жалбоподателя. Заинтересованият все пак остава в ареста, тъй като не предоставя исканата сума.

25. На 26 септември 1997 г., жалбоподателят подава пред районния съд нова жалба срещу задържането под стража, като подчертава, че не е в състояние да предостави исканата гаранция поради липса на средства. Жалбата му е обявена за недопустима на 30 септември 1997 г., тъй като съдът счита, че не е компетентен да се произнася по една мярка, която формално вече не е задържане под стража, а парична гаранция.

В. Съдебната процедура

26. Жалбоподателят е изправен отново пред Софийски районен съд с постановление на прокурора през м. декември 1997 г..

27. На 22 януари 1998 г., той отново подава молба за промяна на мярката. На 3 февруари 1998 г., съдът отново заявява, че не е компетентен да се произнесе относно гаранцията.

28. На първото заседание, на 9 февруари 1998 г., делото е отложено поради нередовното призоваване на жалбоподателя. Все пак съдът разпорежда неговото освобождаване и му налага само мярка за съдебен контрол, състояща се в задължението да не напуска града по местоживееене без разрешението на компетентните органи (подписка).

29. Поради различните деловодни номера поставени на делото при предварителното производство, номерът, посочен в определението на съда, се различава от деловодния номер, с който разполага администрацията на затвора като основание за налагането на задържане под стража. В следствие на това затворническите власти не са в състояние да освободят жалбоподателя и се налага да поискат разяснение от съда с писмо от 22 февруари 1998 г.

30. На 9 април 1998 г., ден на разглеждането по същество, жалбоподателят се явява като задържан.

31. С присъда, произнесена същия ден, съдът признава жалбоподателят за виновен за кражба на част от вещите, предмет на престъплението, и го осъжда на една година лишаване от свобода, като времето, прекарано в предварителния арест, трябва да се приспадне от присъдата. Жалбоподателят е оправдан за обстоятелствата, свързани с кражбата с взлом и кражбата в особено големи размери.

32. След заседанието той е отведен в затвора. Пуснат е на свобода на 13 април 1998 г.

33. Жалбоподателят обжалва присъдата в законоустановения тридесетдневен срок. Заседанието на Софийски градски съд е насрочено за 21 септември 1998 г.,- после отложено, тъй като този ден е обявен за неработен. На 26 октомври 1998 г., делото отново е отложено поради нередности в призоваването.

34. Делото е разгледано на 22 февруари 1999 г. С решение от същия ден съдът отменя първата присъда и оправдава тримата обвиняеми, считайки, че участието на всеки един от тях в деянията не е доказано по несъмнен начин.

С. Второ наказателно разследване срещу жалбоподателя

35. Второто наказателно производство, което за известно време е мотив за отказа за освобождаването на жалбоподателя, се отнася за кражба на хранителни продукти, извършена на 31 март 1991 г.. Жалбоподателят е арестуван и разпитван от полицията същия ден, после освободен. Твърди се, че той е признал, че е извършил кражбата.

36. На 6 юли 1992 г. започва предварително производство по случая. То е временно спряно на 9 ноември 1992 г., тъй като адресът на жалбоподателя е неизвестен. Заинтересованият е привлечен като обвиняем на 27 ноември 1995 г., докато е задържан под стража по другото дело преди почти една година.

37. След приключване на следствието, на три пъти, на 2 януари 1996 г., на 28 май 1996 г. и на 7 януари 1997 г., прокурорът връща делото на следователя поради нередности или празноти в него.

38. На 9 май 1997 г., районният прокурор издава постановление за прекратяване на делото, с мотива, че фактите не съставляват правонарушение поради ниската стойност на откраднатите предмети, които междувременно са върнати. Това постановление не е доведено до знанието на жалбоподателя.

39. С писмо, адресирано до районния прокурор на 18 юни 1998 г., адвокатът на жалбоподателя иска да направи справка в наказателното

дело, което става възможно през месец септември 1998 г.. По този повод, той установява, че наказателното преследване е прекратено и че второ постановление за липса на състав на престъпление е издадено на 20 юли 1998 г.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ПРАКТИКА

A. Наказанията, наложени на жалбоподателя

40. Член 194 от Наказателния кодекс наказва кражбата с лишаване от свобода до осем години. Член 195 алинея 1 точка 3 предвижда наказание от една до десет години лишаване от свобода за кражба с взлом. За кражба в особено големи размери, алинея 2 на същия член предвижда наказание от три до петнадесет години.

B. Задържане под стража

41. Член 152 на Наказателно-процесуалния кодекс (НПК), в неговата редакция към момента на фактите, предвижда възможността на лицата, обвинени в престъпление, наказуемо с лишаване от свобода, да бъде наложена мярка задържане под стража.

42. За престъпления, наказуеми с лишаване от свобода за повече от десет години, и, след 1^{ви} юни 1995 г., с лишаване от свобода за повече от пет години, налагането на задържане под стража е автоматично, освен ако не е отстранена всякаква опасност за бягство, възпрепятстване на разследването или извършване на ново правонарушение. Съдебната практика счита, че за този тип престъпления такава опасност съществува по презумпция и че обвиненото лице трябва да докаже липсата на всякакъв риск, дори хипотетичен, от бягство или извършване на ново престъпление.

43. Освен това, според новата алинея 3 на член 152, останала в сила от 1^{ви} юни 1995 г. до 12 август 1997 г., когато обвиняемият е едновременно с това обект на друго наказателно преследване, както и в случай на рецидив, задържането под стража е задължително, без компетентният орган да може да вземе предвид липсата на опасност от бягство или извършване на правонарушение.

44. До реформата, влязла в сила на 1^{ви} януари 2000 г., задържането под стража е разпореждано от прокурора или следователя от следствената служба.

C. Гаранция (гаранция)

45. Член 150 от НПК предвижда, че обвиняемият може да бъде задължен, с оглед гарантиране явяването му на процеса, да внесе парична гаранция, чийто размер се определя според доходите на заинтересования. Според алинея 5, когато тази мярка заменя задържането под стража, обвиняемият се освобождава след внасяне на гаранцията.

Д. Задължение да не се напуска града по местоживееене (подписка)

46. Член 149 от НПК предвижда, като по-лека мярка, на обвиняемия да бъде наложено задължението да не напуска града по местоживееене без разрешението на компетентния орган.

Е. Съдебен контрол на мерките, целящи да гарантират явяването на обвиняемия пред съд

47. В момента на арестуването на жалбоподателя, член 152 алинея 4 (алинея 5 след 1^{ви} юни 1995 г.) предвижда за всяко лице, задържано под стража, възможността да сезира компетентния съд с една жалба срещу наложеното задържане. Това обаче е малко използвано на практика, тъй като прокурорът също е компетентен да изменя мярката за задържане.

48. Едно изменение на Наказателно-процесуалния кодекс от 8 август 1997 г. засилва правото на обжалване пред съд, като определя максимален срок от седем дни, за да обезпечи правото на обжалване на задържаното лице, и като предвижда открито заседание с призоваване на страните (член 152а НПК). Възможността да се подават нови жалби срещу мярката за задържане под стража при промяна на обстоятелствата, също е предвидена (член 152а алинея 4 НПК).

49. До 1^{ви} януари 2000 г., възможността за съдебно обжалване във фазата на досъдебното производство се отнася само до лицата, задържани под стража, а не за тези, задържани поради липса на плащане на сумата, определена като парична гаранция (член 152б алинея 12 НПК).

50. В съдебната фаза на процеса, молбите за изменение на мярката се разглеждат от съда, пред който се разглежда и самото дело, според силата на общата компетентност, която му дава член 39 НПК да се произнася по всички въпроси, свързани с делото, както и според установената съдебна практика.

Г. Прекратяване на преследването

51. По силата на член 237 от НПК, във вида му, приложим към момента на фактите, на обвиняемия и на пострадалия трябва да бъде предоставено копие от разпореждането, с което се прекратява наказателното производство.

ОТНОСНО ПРАВОТО

1. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

52. Жалбоподателят излага редица претенции по силата на член 5 от Конвенцията, който гласи в съответните части:

«1. Всеки има право на свобода и сигурност. Никой не може да бъде лишен от свобода, освен в следните случаи и по реда, предвидени от закона:

а) законосъобразно лишаване от свобода по силата на постановена от компетентен съд присъда;

(.....)

с) законосъобразен арест или лишаване от свобода, с цел да се осигури явяване пред компетентния съгласно закона орган по обосновано подозрение за извършено престъпление, или когато задържането обосновано може да се смята за необходимо, за да се попречи на лицето да извърши престъпление или да се укрие, след като е извършило престъпление,»

(.....)

3. Всеки арестуван или лишен от свобода в съответствие с разпоредбите на т. 1(с) на този член трябва своевременно да бъде изправен пред съдия или пред длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции, и има право на гледане на неговото дело в разумен срок или на освобождаване преди гледането на неговото дело в съда. Освобождаването може да бъде обусловено от даването на гаранции за явяване в съда.

4. Всеки арестуван или лишен от свобода има право да обжалва законосъобразността на своето задържане в съда, който е задължен в кратък срок да се произнесе; в случай че задържането е неправомерно, съдът е длъжен да нареди незабавното освобождаване на задържаното лице.»

А. Относно правото на жалбоподателя да бъде изправен пред съдия или друг магистрат, упълномощен от закона да упражнява съдебни функции (член 5 алинея 3)

53. Жалбоподателят поддържа, че неговото задържане, разпоредено от следовател и потвърдено от прокурор, не е съобразено с член 5 алинея 3, която изисква всеки арестуван да бъде изправен пред съдия.

54. Правителството посочва, че след законовите изменения от август 1997 г., жалбоподателят е имал възможността да обжалва задържането по съдебен ред; възможност, която е използвал успешно, тъй като съдът е заменил мярката за задържане с парична гаранция.

55. Съдът припомня, че вече е установил в известен брой дела, отнасящи се до системата за задържане под стража, съществувала в България до 1^{ви} януари 2000 г., че нито следователите, пред които се явяват обвиняемите, нито прокурорите, които потвърждават подставянето под задържане под стража, не могат да бъдат считани за «магистрати, упълномощени от закона да упражняват съдебни функции» по смисъла на член 5 алинея 3 от Конвенцията (виж *Асенов и други срещу България*, решение от 28 октомври 1998 г., *Сборник решения* 1998 г.-VIII, стр. 2298-2299, алинеи 49-53; *Николова срещу България* [GC], н° 31195/96, алинеи 49-53, ЕСПЧ 1999 г.-II; *Шишков срещу България*, н° 38822/97, алинеи 52-54, 9 януари 2003 г.).

56. Настоящото дело също се отнася за задържане, станало преди 1^{ви} януари 2000 г. Съдът препраща към анализа на правото, приложимо в горепосоченото решение по делото *Николова* (алинеи 49-53) и установява, че нито следователят, разпитвал жалбоподателя и разпоредил задържането му под стража, нито прокурорът, който го е потвърдил впоследствие, не могат да бъдат считани за достатъчно независими и безпристрастни за нуждите на член 5 алинея 3, предвид тяхната роля на власт, извършваща съдебно преследване, и на тяхното потенциално участие като страна в съдебния процес.

57. Колкото до възможността, посочена от Правителството, да се обжалва пред съд задържането под стража, Съдът припомня, че контролът, който се изисква по силата на член 5 алинея 3, и който е различен от този предвиден в член 5 алинея 4, трябва да бъде автоматичен и не може да бъде зависим от една молба, подадена предварително от задържаното лице (*Акилина срещу Малта (Aquilina c. Malte)* [GC], н° 25642/94, алинея 49, ЕСПЧ 1999 г.-III).

58. При тези обстоятелства, правото на жалбоподателя да бъде изправен пред съд или друг магистрат, упълномощен от закона да упражнява съдебни функции, не е било зачетено, в нарушение на член 5 алинея 3 от Конвенцията.

В. Относно правото на жалбоподателя да бъде съден в разумен срок или освободен по време на производството

1. Аргументи на страните

59. Жалбоподателят се оплаква от прекомерната продължителност на задържането под стража, която възлиза на три години и почти четири месеца. Той поддържа първо, че второто наказателно производство срещу него, което е послужило за формално основание за поддържане на мярката задържане под стража, е било неоснователно продължено от властите с цел да оправдае задържането му; освен това задържането е продължило, въпреки че е издадено постановление за прекратяване на делото по второто наказателно производство на 9 май 1997 г..

60. След това той изтъква, че на дата 16 май 1996 г. прокурорът изменя в квалификацията на кражбата в по-тежка, с единствена цел да оправдае продължаването на задържането. То е надвишило максималния срок от една година, въведен от Наказателно-процесуалния кодекс през август 1997 г.

61. Жалбоподателят поддържа освен това, че размерът на гаранцията, определен от съда, е непропорционален и не са отчетени ниските му доходи.

62. Правителството отвърща, относно второто наказателно преследване срещу жалбоподателя, че то не е приключило към дата 9 май 1997 г., както твърди заинтересованият, а на 20 юли 1998 г. Първият документ е бил само подготвително действие. Следователно това производство, което е послужило за основание за продължаване на задържането под стража на жалбоподателя, действително е било в ход през въпросния период.

63. Правителството подчертава също, че е съществувал реален риск от бягство на жалбоподателя, който, въпреки, след неговото освобождаване, повече не се е явил пред съда в рамките на други производства срещу него. Предвид този реален риск, размерът на гаранцията не е прекомерен, а освен това магистратът е определил минималния размер.

2. Преценка на Съда

а) Относно периода, който трябва да бъде взет предвид

64. Съдът счита, че периодът, който трябва да бъде взет предвид за нуждите на член 5 алинея 3, е започнал със задържането на жалбоподателя под стража на 22 декември 1994 г. и е завършил с разпореждането от 9 февруари 1998 г. Действително, след тази дата задържането на жалбоподателя не влиза повече в обсега на член 5 алинея 1 с), тъй като съдът е разпоредил неговото освобождаване без условие за парична гаранция. Продължителността, която трябва да

бъде зачетена, възлиза при тези обстоятелства на три години, един месец и осемнадесет дни.

б) Относно разумната продължителност на този период

65. Съдът отбелязва, е към времето на извършване на фактите, член 152 от българския Наказателно-процесуален кодекс установява презумпцията, че задържането под стража е оправдано за правонарушения с известна тежест, освен ако заинтересованият не успее да докаже, тъй като на него се пада тежестта на доказване, че е изключена всякаква опасност от бягство, възпрепятстване на разследването или извършване на ново правонарушение (виж по-горе, алинея 42 и *Илийков срещу България*, н° 33977/ 96, алинеи 79-83, 26 юли 2001 г.). Прокурорът, по всяка вероятност, се е позовал на тази презумпция, за да разпорежи задържането под стража на жалбоподателя.

66. Освен това, в този случай, властите са приложили друга разпоредба на Наказателно-процесуалния кодекс, член 152 алинея 3, която изключва всякаква възможност да бъде освободен обвиняем, срещу който се води друго наказателно производство. Молбите за освобождаване на жалбоподателя са били отхвърлени на това основание. Впрочем, Съдът вече е имал повод да установи, че този подход не е съвместим с член 5 алинея 3 от Конвенцията (виж *Куйбишев срещу България*, н° 39271/98, алинея 64, 30 септември 2004 г. ; *Илиев срещу България*, н° 48870/99, алинеи 42-43, 22 декември 2004 г.).

67. Съдът отново подчертава по този повод, че една система за автоматично задържане под стража сама по себе си би била в противоречие на член 5 алинея 3; когато вътрешното законодателство предвижда система като въпросната, Съдът трябва все пак да контролира дали властите са в състояние да покажат наличието на конкретни факти, които биха били основание за нарушаване на правото на зачитане на личната свобода (горепосоченото решение *Илийков*, алинея 84).

68. Впрочем, Съдът установява, че в случая на жалбоподателя, никаква друга причина, освен приложението на горепосочените правила, не е посочена от властите, за да бъде оправдано поддържането на мярката за задържане.

69. Впоследствие, след отмяната на член 152 алинея 3, на 19 септември 1997 г. съдът разпорежда освобождаването на жалбоподателя след внасяне на гаранция. Тъй като не е внесъл исканата сума, заинтересованият е останал в ареста почти пет месеца

преди съдът да разпорежи неговото освобождаване без условието за парична гаранция.

70. Съдът установява, че и за този период вътрешните власти не са представили никакво валидно основание за поддържането на мярката за задържане на жалбоподателя, а освен това районният съд е отказал да разглежда молбите му за освобождаване (виж по-горе, алинеи 25 и 27).

71. Предвид изложеното дотук, Съдът счита, че националните власти не са обосנוвали поддържането на мярката за задържане на жалбоподателя с достатъчни и основателни причини. При тези обстоятелства не е необходимо в рамките на тази претенция, основана на член 5 алинея 3, да се разглежда това дали процедурата е водена с необходимото старание.

72. От това следва, че има нарушение на член 5 алинея 3.

С. Относно правото на съдебен контрол на законосъобразността на задържането под стража (член 5 алинея 4)

73. Жалбоподателят поддържа, че като отказва на два пъти да разгледа по същество неговите жалби относно паричната гаранция, въпреки факта, че е останал в ареста, Софийски районен съд неоснователно го е лишил от правото на обжалване, гарантирано от член 5 алинея 4.

74. Правителството отвърща, че сезирайки съда със своите жалби, жалбоподателят е използвал съществуващите възможности за обжалване. Освен това неговото задържане под стража е било законосъобразно според вътрешното право поради липса на плащане на гаранцията, определена от съда.

75. Съдът установява, че на два пъти, на 30 септември 1997 г. и на 3 февруари 1998 г., районният съд е отказал да разгледа молбите за освобождаване на жалбоподателя с аргумента, че дори заинтересованият да продължава да е задържан, формално на него не му е наложена мярка задържане под стража, а парична гаранция.

76. Съдът установява, че първият отказ е бил извършен по силата на процесуалните правила, приложими към съответния период, които не са предвиждали, във фазата на предварителното производство, възможността да се подаде съдебна жалба срещу задържането, когато то е в резултат на липса на плащане на исканата гаранция. Относно втората молба, според приложимото вътрешно законодателство (параграф 51 по-горе), съдът, пред който делото подлежи на разглеждане по същество, по принцип има компетенциите да се

произнесе и по нея, което той е отказал да направи в случая на жалбоподателя.

77. Съдът припомня по този повод, че по смисъла на член 5 алинея 4, арестуваните или лишени от свобода лица имат право на преглед на спазването на процедурните правила и по същество, необходими за „законосъобразността“, по смисъла на член 5 алинея 1, на тяхното лишаване от свобода (*Броган и други срещу Обединеното Кралство (Brogan et autres c. Royaume-Uni)*, решение от 29 ноември 1988, серия А n° 145-B, стр. 34-35, алинея 65). Тази гаранция се прилага независимо от мотивите на задържането и от това дали тя е правомерна или не по силата на вътрешното законодателство и на член 5 алинея 1 (*Де Вилде, Умс и Версип срещу Белгия (De Wilde, Ooms et Versyp c. Belgique)*, решение от 18 юни 1971 г., серия А n° 12, стр. 39-40, алинея 73).

78. Предвид дадените обстоятелства, трябва да бъде констатирано, че жалбоподателят е бил лишен от правото на жалба, гарантирано от член 5 алинея 4 от Конвенцията.

79. От това следва, че има нарушение на член член 5 алинея 4.

D. Относно законосъобразността на продължаването на задържането под стража след решението за освобождаване (член 5 алинея 1)

80. Жалбоподателят се оплаква, че не е бил пуснат на свобода повече от два месеца след решението за освобождаване, издадено от съда на 9 февруари 1998 г.

81. Правителството посочва, че жалбоподателят е бил допълнително задържан за времето, необходимо да бъде проверено дали не трябва да бъде задържан по друга причина, за което е била необходима кореспонденция между следствените служби и затворническата администрация. Следователно продължаването на задържането е било правомерно.

82. Съдът припомня, че списъкът с изключения на правото на свобода, установено в член 5 алинея 1, има изчерпателен характер, и че само тясната интерпретация би отговаряла на целта на тази разпоредба : да се гарантира, че никой няма произволно да бъде лишен от свобода (виж горепосоченото решение *Лабита (Labita)*, алинея 170 ; *Джулиа Манцони срещу Италия (Giulia Manzoni c. Italie)*, решение от 1^{ви} юли 1997 г., *Сборник* 1997 г.-IV, стр. 1191, алинея 25).

83. По случая, Съдът установява, че Софийски районен съд е разпоредил освобождаването на жалбоподателя на 9 февруари 1998 г..

След тази дата задържането на заинтересования не попада повече в обхвата на член 5 алинея 1 с). Жалбоподателят е пуснат на свобода на 13 април 1998 г., или 63 дни по-късно.

84. Ако Съдът допуска, че често е неизбежно известно закъснение в изпълнението на дадено решение за освобождаване, това закъснение трябва да бъде сведено до минимум. Впрочем, тежестта да предостави подробна справка за всички съотносими факти пада върху Правителството (*Николов срещу България*, n° 38884/97, алинея 80, 30 януари 2003 г.).

85. По конкретния случай, изглежда трудно да бъде оправдано закъснение от 63 дни с необходимостта, посочена от Правителството, да се провери дали жалбоподателят не трябва да бъде задържан по друга причина или поради извършването на други административни формалности. Съдът освен това установява, че през целия този период е имало един единствен обмен на кореспонденция между затворническите власти и съда.

86. При тези обстоятелства, продължаването на задържането на жалбоподателя след 9 февруари 1998 г. не е в обхвата нито на алинея с) на член 5 алинея 1, нито на никоя друга от тези алинеи.

87. От това следва, че има нарушение на член 5 алинея 1 в това отношение.

II. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЯТА ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 АЛИНЕЯ 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

88. Жалбоподателят се оплаква от прекомерната продължителност на двете наказателни производства, водени срещу него, които са „пренебрегнали” «разумния срок», постановен в член 6 от Конвенцията. Член 6 алинея 1 гласи следното в приложимите му части:

« 1. Всяко лице има право на (...) гледане на неговото дело в разумен срок от съд (...), който ще се произнесе (...) относно основателността на всяко наказателно обвинение, повдигнато срещу него. »

A. Относно първото производство

1. Аргументи на страните

89. Жалбоподателят се оплаква в частност от бавността на предварителното производство, което само по себе си е продължило

три години, докато делото не представлявало никаква фактическа или правна сложност и той е бил задържан под стража. Той подчертава липсата на старание и некомпетентността на разследващите власти, които според него са причината за тези закъснения.

90. Правителството изтъква сложността на делото, което би обяснило многократното връщане на делото от прокурора с цел уточняване на различните елементи на правонарушението.

2. Преценка на Съда

а) Период, който трябва да бъде взет предвид

91. По случая не се оспорва, че производството спрямо жалбоподателя е започнало с привличането му като обвиняем на 22 декември 1994 г. и е приключило с решението на Софийски градски съд с дата от 22 февруари 1999 г. Следователно то е продължило четири години и два месеца, които обхващат предварителното производство и две съдебни инстанции.

б) Разумна продължителност на периода

92. Съдът припомня, че разумната продължителност на едно производство се определя според обстоятелствата по случая и според установените от съдебната практика критерии, особено сложността на делото, поведението на жалбоподателя и това на компетентните власти (*Пелисие и Саси срещу Франция (Pélissier et Sassi c. France)* [GC], n° 25444/94, алинея 67, ЕСПЧ 1999 г.-II; *Портингтън срещу Гърция (Portington c. Grèce)*, решение от 23 септември 1998 г., *Сборник* 1998 г.-VI, стр. 2630, алинея 21).

93. По случая, Съдът установява, че делото, което се отнася за кражба на предмети, не е било сложно.

94. Относно поведението на властите, Съдът установява, че предварителното производство по делото е продължило три години, през които множество закъснения са направени по причина на властите. Така например, според констатациите на самия прокурор, никакво действие не е било извършено за първите девет месеца на разследването; впоследствие, на шест пъти, прокурорът е връщал делото на следователя поради празноти или нередности, които следователят не е отстранил. Впрочем, през това време жалбоподателят е бил задържан, обстоятелство, което е изисквало по-голямо старание от страна на властите.

95. Относно съдебната фаза, Съдът отбелязва, че делото е било отлагано на два пъти, по причина най-вече на нередовно призоваване, което е довело в резултат до забавяне на производството с около шест месеца.

96. За сметка на това нито едно закъснение не е причинено от поведението на жалбоподателя.

97. В заключение, Съдът счита, че производството е претърпяло значителни закъснения по време на разследването, което не биха могли да бъдат оправдани от сложността на делото. При тези обстоятелства, разумният срок на продължителността на производството не е бил спазен.

98. От това следва, че има нарушение на член 6 алинея 1.

В. Относно второто производство

1. Аргументи на страните

99. Що се отнася до второто производство, чието наличие е послужило за формално основание за продължаване на задържането под стража от първото, жалбоподателят се оплаква от бавността на разследването, което се обяснява с последователни връщания, дължащи се на небрежността на следователите.

100. Правителството не предоставя особени коментари по това производство.

2. Преценка на Съда

а) Период, който трябва да бъде взет предвид

101. Относно периода, който трябва да бъде взет предвид, Съдът припомня, че в наказателната област, периодът, който влиза в обхвата на «разумния срок», започва от момента, в който едно лице е «обвиняемо». «Обвинението», по смисъла на член 6 алинея 1, може да бъде определено като «официално уведомление, идващо от компетентната власт, за извършване на наказателно правонарушение», идея, която съответства също на понятието «важни последици за положението» на заподозрения (виж в частност, *Екле срещу Германия (Eckle c. Allemagne)*, решение от 15 юли 1982 г., серия А n° 51, стр. 33, алинея 73).

102. Във въпросния случай, жалбоподателят е бил разпитван по фактите на 31 март 1991 г. Въпреки това, наказателно разследване е започнало едва на 6 юли 1992 г., а заинтересованият е бил уведомен за това едва на 27 ноември 1995 г., дата, на която е бил привлечен като обвиняем. При тези обстоятелства, Съдът не счита, че разпитът на жалбоподателя, който не е бил последван от наказателно преследване в продължение на четири години и половина, е могъл да има «важни последици» в неговото положение и да му даде статут на «обвиняем» по смисъла на горепосочената съдебна практика. При това обстоятелство, периодът, който следва да се вземе предвид, е започнал на 27 ноември 1995 г.

103. Колкото до края на периода, Съдът припомня, че преследването следва да се счита за приключено, когато има официално съобщение, уведомяващо обвиняемия, че вече няма да бъде преследван по повдигнатите обвинения (*Уитни срещу Обединеното Кралство (Withey c. Royaume-Uni)* (déc.), n° 59493/00, ЕСПЧ 2003 г.-Х).

104. По случая, постановление за прекратяване на производството е било издадено на 9 май 1997 г., но не е било съобщено на жалбоподателя. Така започналите процедури са продължили да имат «важни последици» за положението на заинтересования, особено поради това, че тяхното наличие е послужило за основание за продължаване на задържането му по другото наказателно производство. Страните не оспорват, че адвокатът на жалбоподателя е бил уведомен за това постановление и за това, издадено на 20 юли 1998 г. едва през септември 1998 г.. При това положение тази дата бележи края на периода, който трябва да бъде взет предвид. Производството, следователно, е продължило около две години и десет месеца, и не излязло извън фазата на предварителното разследване.

б) Разумна продължителност на периода

105. Съдът отбелязва, че делото, което се е отнасяло за кражба с незначителни размери на хранителни продукти, призната от жалбоподателя при първия му разпит, е било съвсем просто.

106. Относно поведението на властите, Съдът установява, че разследването е претърпяло неоправдани забавяния, за които те имат вина. В частност, на три пъти прокурорът е връщал делото на следователя за доразследване. Освен това, нито едно действие не е било извършено между май 1997 г., момент, в който е издадено постановлението за прекратяване на производството, и септември 1998 г., когато жалбоподателят е бил уведомен за прекратяването на преследването.

107. Относно поведението на жалбоподателя, няма основание да се счита, че то е причинило закъснения.

108. При тези обстоятелства, Съдът счита, че при продължителността на второто производство в този случай също е пренебрегнато изискването за «разумен срок», в нарушение на член 6 алинея 1.

III. ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕТО НА ЧЛ. 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

109. Чл. 41 от Конвенцията гласи :

"Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната

Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна."

А. Вреди

110. Жалбоподателят претендира за 30 000 евро (EUR) за неимуществени щети, които е претърпял заради неоправданото ум задържане и наказателните производства, водени срещу него, изразяващи се в ограничаване на свободата му, чувство на несигурност, посегателство спрямо репутацията му. Като имуществени вреди той претендира за 901 EUR (равностойността на 5 911 френски франка), съответстващи на минималната работна заплата, която би получавал ако беше работил през периода, в който е бил задържан.

111. Правителството не представя забележки по тази точка.

112. Що се отнася до материалните щети, Съдът установява липса на причинно-следствена връзка между установените нарушения и твърдяната загуба на заплата, дотолкова доколкото не би следвало да се спекулира с работата и заплата, до които жалбоподателят би имал достъп ако задържането не би било осъществено при незачитане на член 5 от Конвенцията. За сметка на това Съдът счита, че констатираните нарушения на член 5 и на член 6 са причинили на заинтересования известна неимуществена вреда. Като взема предвид всички данни, с които разполага, и като решава по справедливост, според изискването на член 41, Съдът присъжда на жалбоподателя сумата от 7 000 евро като обезщетение за нанесени неимуществени вреди.

В. Съдебни разноски

113. Жалбоподателят изисква също така сумата от общо 5 064 EUR като съдебни разноски във връзка с производството пред Съда, от които 4 758 EUR адвокатско възнаграждение за 122 часа по часова тарифа от 39 EUR (равностойността на 50 USD), 196 EUR за канцеларски и пощенски разходи и 110 EUR за преводачески разходи. Той представя споразумение за хонорара и справка за часовете, изработени от неговия адвокат, както и съответните фактури за направените разходи.

114. Правителството не представя коментари.

115. Съдът припомня, че се възстановяват единствено средствата за действително извършени разходи, които са били необходими и направени по разумни тарифи. В случая на заинтересования следва да

бъдат възстановени надлежно доказаните разходи за превод. За сметка на това, сумите, дадени за правна помощ, възлизащи на 660 EUR, в които са включени и сумите за обичайни канцеларски разходи, трябва да бъдат удържани от крайната отпусната сума. В заключение, като взема предвид всички данни, с които разполага, и като решава по справедливост, Съдът решава да присъди на жалбоподателя обща сума в размер на 2 500 EUR.

С. Лихва за забава

116. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се изчислява на основата на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, увеличена с три процента.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ, ЕДИНОДУШНО,

1. *Приема*, че е налице нарушение на член 5 алинея 3 от Конвенцията, тъй като жалбоподателят не бил изправен пред съдия или друг магистрат в момента на неговото задържане;

2. *Приема*, че е налице нарушение на член 5 алинея 3 от Конвенцията що се отнася до продължителността на задържането под стража;

3. *Приема*, че е налице нарушение на член 5 алинея 4 от Конвенцията що се отнася до правото на съдебно обжалване на задържането;

4. *Приема*, че е налице нарушение на член 5 алинея 1 от Конвенцията що се отнася до задържането на жалбоподателя между 9 февруари и 13 април 1998 г. ;

5. *Приема*, че е налице нарушение на член 6 алинея 1 от Конвенцията що се отнася до продължителността на наказателните производства;

6. Приема

а) че държавата-ответник трябва да заплати на жалбоподателя, в срок от три месеца от влизането в сила на решението съгласно член 44, алинея 2 от Конвенцията, следните суми в български лева, според обменния курс, приложим в деня на плащането:

i. 7 000 EUR (Седем хиляди евро) за неимуществени вреди;

ii. 2 500 EUR (Две хиляди и петстотин евро) за съдебни разноски;

iii. всички суми, дължими като данъци и такси върху горепосочените суми;

б) че от изтичането на горепосочения срок до изплащането на определените суми, върху тях ще се начислява проста лихва, равна на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, приложима през този период, увеличена с три процента;

7. *Отхвърля* претенцията за справедливо удовлетворение за остатъка от сумата.

Изготвено на френски език и съобщено писмено на 15 юли 2005 г., в съответствие с член 77, алинеи 2 и 3 от Правилника на Съда.

Сьорен НИЛСЕН
Секретар

Кристос РОЗАКИС
Председател